

Kultura i sztuka po 1989 roku

65 lat temu urodził się Paweł Huelle

PUBLIKACJA: 10.09.2022 Kultura i sztuka

Paweł Huelle. Fot. PAP/R. Jocher

65 lat temu, 10 września 1957 r., urodził się Paweł Huelle – pisarz, poeta, dramaturg i krytyk literacki związany biografiami i tematyką twórczości z Gdańskiem. W rozmowie z PAP wskazuje, że pracuje obecnie nad nową powieścią oraz teatralną adaptacją „Jądra ciemności” Conrada.

„Opisywanie Gdańska ma taki sam walor, jak opisywanie każdej innej rzeczy na tym świecie i nie jest niczym szczególnym. Można jednak powiedzieć, że to Gdańsk jest na pewno miejscem szczególnym, ma w sobie coś szczególnego” – podkreślił w rozmowie z PAP Paweł Huelle. „Kiedy by jednak zapytać mnie o to, czym jest ta szczególność, to powiedziałbym, że są to przedziwne przestrzenie, przedziwne sprawy, ale nie umiałbym tego zdefiniować” – zaznaczył pisarz.

Zapytany o rolę pisarstwa w swoim życiu, Huelle powiedział, że „stało się ono w pewnym momencie w sposób niezauważony i właściwie niechciany wykonywanym zawodem”. „Nie zamierzałem zostać pisarzem, miałem zupełnie inne plany życiowe, ale tak wyszło. Tak czasami w życiu wychodzi, że człowiek chce zostać politykiem, a zostaje cyrkowcem” – powiedział.

W 1980 r. Paweł Huelle ukończył polonistykę na Uniwersytecie Gdańskim. Następnie rozpoczął pracę jako dziennikarz w Biurze Informacji Prasowej „Solidarności”. W latach 1983-1986 był nauczycielem języka polskiego. Jako krytyk literacki i poeta zadebiutował w „Twórczości” w 1983 r. Następnie publikował w „Tygodniku Kulturalnym”, pisał także do „Gwiazdy Morza” i konspiracyjnego „Podpunktu”.

W 1987 r. został asystentem w Zakładzie Filozofii Gdańskiej Akademii Medycznej i wykładał historię filozofii. W 1988 r. współzakoładał oraz należał do zespołu redakcyjnego gazety mówionej „Punkty Mówione” u ojców dominikanów w kościele św. Mikołaja w Gdańsku. Na początku lat dziewięćdziesiątych współpracował z Ośrodkiem Gdańskim Telewizji Polskiej, m.in. miał stały felieton o książkach, a w latach 1994–1999 był dyrektorem Ośrodka.

W rozmowie z PAP prof. Anna Nasiłowska, pisarka, poetka i literaturoznawczyni z Instytutu Badań Literackich PAN zaznaczyła, że „Paweł Huelle jest jednym z pisarzy mojego pokolenia, z którym mocno się utożsamiam”. Przypomniała, że Huelle wszedł do literatury powszechnego obiegu w 1987 r. powieścią „Weiser Dawidek”. „To była bardzo ważna powieść, która w pewien sposób zapowiedziała okres przełomu. Zwróciła uwagę na przywracanie pamięci, a także wizji różnorodności doświadczeń, pochodzenia rodzinnego” – podkreśliła badaczka.

Powieść „Weiser Dawidek” należy do nurtu tzw. prozy małych ojczyzn, która była charakterystyczna dla okresu przełomu. To opowieść o dwunastoletnim żydowskim chłopcu – tytułowym Weiserze – i o jego niewyjaśnionym zniknięciu latem 1957 r. w Gdańsku. Huelle za powieść otrzymał wiele nagród, m.in. w 1988 r. nagrodę Fundacji im. Kościelskich w Genewie. Powieść została przełożona na wiele języków, a w 2000 r. Wojciech Marczewski posłużył się tym tekstem do nakręcenia filmu „Weiser”, którego akcja nie dzieje się jednak w Gdańsku, ale we Wrocławiu.

Huelle większość swej twórczości poświęca rodzinemu miastu. „Należy do grupy pisarzy gdańskich – obok Stefana Chwina – którzy w miejscu, gdzie pamięć jest szczególnie złożona, tworzyli bardzo wartościowe rzeczy, pokazujące świadomość pamięci i tożsamość jako pewnego rodzaju palimpsest, na który składają się rzeczy z przeszłości, doświadczenia okresu młodości, a także doświadczenia poprzednich pokoleń” – zaznaczyła prof. Anna Nasiłowska. „Nie bez znaczenia dla pisarstwa Huellego jest również otoczenie, które w wypadku Gdańska było niejednoznaczne, przyniosło memento o niedawnej wojnie i o przeszłości niemieckiej tego miasta, o której zaczęto mówić. Była ona po prostu oczywista i musiało dojść do renowacji wizji pamięci” – podkreśliła literaturoznawczyni.

Pogłębienie kwestii pamięci przyniosły „Opowiadania na czas przeprowadzki” z 1991 r. „To następna ważna książka Pawła Huellego” – podkreśliła prof. Nasiłowska. Tom został nagrodzony w 1996 r. niemiecką nagrodą literacką im. Andreasa Gryphiusa. W 1996 r. została wydana „Pierwsza miłość i inne opowiadania”, a w 1999 w tomie „Inne historie” ukazały się felietony Huellego pisane do „Gazety Wyborczej”. Z kolei w 2002 r. do rąk czytelników trafiły powiadania „Byłem samotny i szczęśliwy”.

Tematykę przeszłości Huelle kontynuował w swoich powieściach. „W powieści +Mercedes-Benz. Z listów do Hrabala+ z 2001 r. pisarz powrócił do tematyki przeszłości rodzinnej, ukazując okres przejścia do nowego jako pewną utratę statusu rodzinnego czy poczucia zadomowienia” – powiedziała prof. Anna Nasiłowska. W powieści pisarz skorzystał z anegdot pochodzących z pamięci rodzinnej, przywołując w jednym z wątków historie samochodowe, których bohaterami byli jego dziadkowie. W utworze Huelle wszedł w dialog z prozą czeskiego pisarza Bohumila Hrabala. Za tę książkę Huelle otrzymał Paszport POLITYKI.

To nie był jedyny tego rodzaju dialog w prozie Huellego. W powieści „Castorp” z 2004 r. nawiązał dialog z Tomaszem Mannem, który w jednym zdaniu „Czarodziejskiej budowy” zaznaczył, że jego bohater, Hans Castorp, przez cztery semestry studiował górę okrętów na politechnice gdańskiej. Ten właśnie epizod z życia Castorpa na swój sposób „opracował” w książce Huelle.Za zwrot ku współczesnej tematyce należy uznać natomiast „Ostatnią wieczność” z 2007 r. Akcja powieści rozgrywa się w ciągu jednego dnia w Gdańsku. Grupa przyjaciół i znajomych, w większości szanowanych obywateli miasta, udaje się na sesję fotograficzną, w czasie której ma zostać wykonane zdjęcie, które umożliwi jednemu z gdańskich malarzy wykonanie współczesnej wersji słynnego obrazu Leonarda da Vinci. Huelle kreśli w powieści portret elit intelektualno-artystycznych. Ważny jest także temat sztuki, zwłaszcza spór tradycjonalistów ze zwolennikami nowych form.

W 2008 r. ukazał się tom opowiadań „Opowieści chłodnego morza”, stanowiący pewnego rodzaju sagę nadmorską, której bohaterowie poszukują prawdy. Z kolei powieść „Śpiewaj ogrody” z 2014 r. można potraktować jako swego rodzaju podsumowanie dotychczasowych fascynacji pisarza. Tytuł książki stanowi cytata z „Sonetów do Orfeusza” Rainera Marii Rilkego, a sama powieść nawiązuje do muzycznych tradycji przedwojennego Gdańska. W tym czasie Opera Leśna w Sopocie specjalizowała się w wykonaniach dzieł Richarda Wagnera, a koncerty przerażały się niekiedy w nazistowskie demonstacje. Jeden z bohaterów powieści, kompozytor, pracuje nad operą w wagnerowskim stylu, ale o zupełnie innej wymowie. Kanwą jego pracy jest opowieść o Szczurołapie, który w 1350 r. uprowadził z małego niemieckiego miasteczka wszystkie dzieci. Drugi wątek książki i powowadny - to historia niemieckiej Pawła Huellego. Jego ojciec przepłynął w 1945 r. kajakiem z Mościc do Gdańska i wysiadł przy Motławie. Zostawił ten dziurawy kajak, zabrał plecak, w którym znajdował się jego cały majątek i ruszył przez spalone miasto szukać nowego miejsca do życia. W powieści ojciec trafia do domu kompozytora i poznaje jego żonę - Gretę, z którą po latach jego syna połączy wielka przyjaźń.

Pisarz w szczególny sposób wspomina pracę nad powieściami „Castorpem” i „Śpiewaj ogrody”. „To były bardzo trudne technicznie powieści. Z wieloma wątkami i przeplatane” – podkreślił w rozmowie z PAP Paweł Huelle.

Dwa lata po publikacji powieści „Śpiewaj ogrody”, Huelle powrócił ze zbiorom esejów i felietonów „Ulica Świętego Ducha i inne historie”, które zostały wcześniej publikowane w „Innych historiach”. Z kolei w 2020 r. ukazał się nowy zbiór opowiadań zatytułowany „Talitla”. Tom stanowi kontynuację poszukiwań twórczych Huellego, który wciąż kieruje wzrok w przeszłość. W rozmowie z PAP prof. Anna Nasiłowska zaznaczyła, że „proza Pawła Huellego co prawda jest nowa, ale jest mocno zadomowiona w retorycznych efektach”. „Pisarz operuje frazą bogatą, piękną, a jednocześnie ironiczną, a także nasyconą różnymi odwołaniami kulturowymi” – podsumowała.

Paweł Huelle jest również autorem kilku dramatów: „Kto mówi o czekaniu?” (1994), „Ostatni kwadrans: z kroniki rodzinnej Schopenhauerów” (2000), „Kąpielisko Ostrów” (2001) oraz monodramu „Pod dębami” (1992). W tekście dramaturgicznym „Żółta łódź podwodna” Huelle opowiedział o Johnie Lennonie, Yoko Ono, mordzie muzyka oraz rosyjskiego atomowego okrętu podwodnego, ze 118 osobową załogą.

Na podstawie jego tekstów realizowano także przedstawienia Teatru Telewizji, m.in. „Stół” (2000) oraz „Srebrny deszcz” (2000), a w 2001 r. Teatr im. Osterwy w Lublinie przedstawił jego „Kąpielisko Ostrów” w reżyserii Krzysztofa Babickiego, z kolei Teatr Miejski im. Witolda Gombrowicza w Gdyni w 2015 r. wystawił „Żółtą łódź podwodną”, a dwa lata później „Kursk” w reżyserii Krzysztofa Babickiego.

Huelle jest również autorem słuchowisk radiowych, m.in. „Chagalla” z 1987 r. Był również współscenarzystą filmów fabularnych „O dwóch takich, co nic nie ukradli” (1999), „Wróżby kumaka” (2005), a także filmu dokumentalnego „NZS. Tak się zaczęło” (2005), jak i bohaterem filmu „Paweł Huelle - metafizyka pamięci” w reżyserii Piotra Mularuka (2004).

Poza literaturą, wśród artystycznych zainteresowań Pawła Huellego są fotografia i malarstwo. „Muzyka również, ale tylko w sensie odbiorczym, bo niestety nie posiadam umiejętności wykonawczych” – powiedział PAP pisarz.

Zapytany, nad czym obecnie pracuje, Paweł Huelle powiedział PAP, że „teraz siedzę nad pewną powieścią, ale nie zdradzę, co to ma być”. „Prócz tego pracuję dla mojego Teatru Miejskiego im. Witolda Gombrowicza w Gdyni. Przymierzam się do adaptacji „Jądra ciemności”, co wydaje się karkołomnym zadaniem, ale mamy już pewne pomysły z moim szefem, dyrektorem, reżyserem. Może to się okaże równie ciekawe, jak film z Johnem Malkowichem czy jeszcze bardziej ciekawe niż film Francisca Forda Coppoli” – wskazał.

Huelle został uhonorowany wieloma prestiżowymi nagrodami. Obok wymienionych wcześniej otrzymał także prestiżowe nagrody „Literatury, Gdynian, Wymienionych Towarzystwa Przyjaciół Sztuki (1987), polskiego PEN Clubu (1995), Fundacji im. Jurzykowskiego (1996). Był także nominowany do największych nagród literackich, m. in. do nagrody literackiej brytyjskiego wydawnictwa „The Independent”, a w 1997 r. do Literackiej Nagrody Nike.

W 2007 r. otrzymał Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska w Dziedzienie Kultury, a w 2015 r. nagrodę Splendor Gedanensis. W 2013 r. Huelle został wyróżniony Medalem św. Wojciecha, a 2021 r. otrzymał Pomorską Nagrodę Literacką „Wiatr od morza” za całokształt pracy literackiej.

W 2012 r. prezydent Bronisław Komorowski odznaczył go Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2014 r. Huelle został odznaczony Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. (PAP)

Autorka: Anna Kruszyńska

akr/ aszw/

NAJNOWSZE

12 września 1941 r. raniem Helena Marusarzówna została rozstrzelana przez Niemców

Ruszyło głosowanie na Śląską Lokację Filmową 2022

Polonia: to ważne, że w „Chicago Tribune” ukazały się teksty pokazujące Amerykanom historię Polski

Szef KPRM: negocjacje ws. reparacji będzie prowadziło MSZ

W Teatrze Roma trwają przesłuchania do musicalu „We Will Rock You”

NAJPOPULARNIEJSZE

01
25 lat temu zginęła księżna Diana Spencer

02
Kalendarium II wojny światowej

03
Bitwa pod Wiednem - 12 września 1683 r.

04
Prezes IPN w „Chicago Tribune”: reparacje szansą na pojednanie polsko-niemieckie

05
105 lat temu wybuchła I wojna światowa

Newsletter

Wpisz swój e-mail

Oświadczam, że wyrażam zgodę oraz upoważniam Muzeum Historii Polski, ul. Mokotowska 33/35, W-wa (dalej MHP) jako Administratora danych osobowych oraz wszelkie podmioty działające na rzecz lub zlecenie MHP do przetwarzania moich danych osobowych (e-mail) w zakresie i celach niezbędnych do otrzymywania newslettera [dzieje.pl](#) od dnia wyrażenia tej zgody do jej odwołania. Jestem świadomy/a, że mam prawo w dowolnym momencie odwołać zgodę oraz że odwołanie zgody nie wpływa na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody udzielonej przed jej wycofaniem. Jestem też świadomy/a, że przysługuje mi prawo dostępu do moich danych, ich sprostowania, do ograniczenia przetwarzania, do przeniesienia danych, do sprzeciwu wobec przetwarzania.

ZAPISZ SIĘ